

สังคมออนไลน์

ที่มา..อลิสรา คุประสิทธิ์

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

โซเชียล เน็ตเวิร์คกิง (social networking) หมายถึง โครงสร้างการเชื่อมโยงทางสังคม เกิดจากแนวคิดที่เรียกว่า ซิก ดีกรี ออฟ เซพพาราเรชัน (six degrees of separation) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ว่าด้วย เครือข่ายความสัมพันธ์ (หรือโลกมันช่างกลมจัง ตามคำนิยามของผู้เขียน) นั่นคือ ระหว่างคน 2 คน จะมีคนที่แต่ละคนรู้จัก เป็นผู้นำพาให้สามารถหาความเชื่อมโยง หรือความสัมพันธ์ระหว่างกัน ไม่ว่าจะผ่านทาง การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน คำนิยามร่วมกัน แนวคิดร่วมกัน สถานภาพสัมพันธ์กัน บทบาทหน้าที่ต่อกัน ความสัมพันธ์ทางสังคมต่อกัน การทำธุรกรรมร่วมกัน หรือการค้าขายรวมกัน เป็นต้น ไม่ทางใดก็ทางหนึ่งได้ไม่เกิน 6 ช่วงคน หรือไม่เกิน 5 ความเชื่อมโยงหรือความสัมพันธ์

จากแนวคิดดังกล่าวส่งผลให้เกิดการติดต่อซึ่งกันและกันระหว่างชุมชนอินเทอร์เน็ต หรือที่เรียกกันว่า สังคมออนไลน์ ซึ่งเกิดจากการติดต่อซึ่งกันและกัน ระหว่างเครือข่ายส่วนบุคคลผ่านทางระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อให้เกิดการรู้จัก มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน รับรู้ข่าวสารจากผู้อยู่ภายในเครือข่ายเดียวกัน แต่ไม่จำเป็นต้องเคยได้พบปะกันพูดคุยกันเลย ยกตัวอย่างเช่น

การที่คุณไปสมัครเป็นสมาชิกในเว็บไซต์ใดเว็บไซต์หนึ่ง เช่น Hi5 หรือไฮไฟว์ หรืออห้ ตามแล้วแต่ที่มีผู้เรียกขาน จากนั้นแนะนำหรือส่งคำเชิญเพื่อนๆ ที่มีรายชื่ออยู่ในสมุดรายชื่ออีเมลล์ของ

คุณให้ไปสมัครเป็นสมาชิก แล้วเพื่อนๆ ของคุณแต่ละคนก็ไปแนะนำเพื่อนๆ ที่มีรายชื่ออยู่ในสมุดรายชื่ออีเมลล์ของเพื่อนคนนั้นๆ ให้ไปเป็นสมาชิกต่อกันเป็นทอด เหมือนแซ่ธุรกโช่ ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นคุณหรือใครๆ ก็สามารถติดต่อไปถึงท่านนายกอภิสิทธิ์ หรือ ม.ล. ปิ๋ม เพื่อเป็นหนึ่งในเพื่อนของบุคคลทั้งสองท่านก็ได้ โดยผ่านใครก็ได้ที่คุณได้รับการยอมรับให้เป็นเพื่อน และใครคนนั้นได้ถูกยอมรับให้เป็นเพื่อนจากบุคคลทั้งสองท่านผ่านทางเว็บไซต์ที่เปิดให้บริการตามแนวคิดโซเชียลเน็ตเวิร์คกิงแล้ว หลังจากนั้นคุณก็จะรับทราบข่าวสารจากบุคคลทั้งสองท่าน แม้ว่าคุณจะได้ถูกยอมรับให้เป็นเพื่อนผ่านทางเว็บไซต์ แต่ไม่เคยไปทักทายบุคคลทั้งสองท่านเลยก็ตาม ปัจจุบันมีเว็บไซต์ที่เปิดให้บริการตามแนวคิดนี้มากมาย โดยเว็บไซต์เหล่านี้ มีการให้บริการหลักเหมือนกับเป็นเว็บโฮสติง (web hosting) คือ คุณสามารถสร้างเว็บไซต์เพื่อนำเสนอเรื่องราวของตนเองได้ และมีการให้บริการกิจกรรมอื่นๆ หรือแอปพลิเคชันอื่นๆ บนเว็บไซต์เสริม อาทิเช่น ไดอารีออนไลน์ หรือบล็อก (blog) ที่เขียนเรื่องราว ความคิดหรือประสบการณ์ของตนเอง การแบ่งปันไฟล์รูปไม่ว่าจะเป็นรูปภาพส่วนตัว รูปภาพที่ถ่ายเอง รูปภาพที่เพื่อนเเฒ่า หรือรูปภาพที่คนอื่นถ่ายที่คุณชื่นชอบ การแบ่งปันไฟล์หนังหรือวิดีโอที่ชื่นชอบทั้งถ่ายเอง ได้มา หรือคนอื่นถ่าย การแบ่งปันไฟล์เพลงที่ชื่นชอบทั้งที่ร้องเอง

เล่นเอง ได้มา หรือของคนอื่นที่คุณชื่นชอบ การแบ่งปันเกมส์ออนไลน์ต่างๆ ทั้งที่เล่นคนเดียว หรือเล่นร่วมกัน รวมไปถึงสมุดเยี่ยมชม เหมือนพื้นที่เว็บบอร์ดเล็กๆ เพื่อให้เพื่อนๆ หรือคนทั่วๆ ไปในโลกอินเทอร์เน็ตได้มาฝากข้อความ ทักทาย พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิด หรือทำความรู้จักกันได้ เป็นต้น ตัวอย่างของเว็บไซต์ที่เปิดให้บริการตามแนวคิดนี้ เช่น

Hi5 หรือ ไฮไฟว์

(<http://www.hi5.com>)

เป็นสังคมออนไลน์ ซึ่งมีลูกเล่นหน้าตาโดนใจวัยรุ่น และเป็นที่ยอมรับแพร่หลายอย่างมากในประเทศไทย และประเทศแถบเอเชีย เนื่องจากมีการพัฒนาแอปพลิเคชันเสริมมากมายหลายประเภท เพื่อเพิ่มความสามารถในการนำเสนอความเป็นตัวตน และการสร้างความบันเทิงให้แก่ผู้เข้าชม คนในชุมชนนี้ส่วนใหญ่เน้นกิจกรรม ในลักษณะของการเขียนไดอารี่ระบายความรู้สึก แสดงความเป็นตัวตน และทักทายพูดคุยกับเพื่อนๆ บนเครือข่าย นอกจากนี้ยังถือว่าเป็นสังคมที่มีระบบรักษาความปลอดภัยที่น้อยที่สุดเว็บไซต์หนึ่งในขณะนี้

Facebook หรือ เฟซบุ๊ก

(<http://www.facebook.com>)

เป็นสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับมากในต่างประเทศ เป็นสังคมที่เปิดโอกาสให้ได้พบปะเพื่อนใหม่ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกัน กลุ่มคนแบบเดียวกัน อาชีพเดียวกัน หรือนิยมชมชอบในกิจกรรมที่เหมือนกัน สำหรับสาเหตุที่ไม่ถูกใจคนไทย น่าจะเป็นเพราะไม่สามารถปรับแต่ง ธีม (theme) หรือ รูปแบบ หน้าตาแสดงผลของเว็บไซต์ได้ รวมทั้งภาษาที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษนั่นเอง

Multiply หรือ มัลติพลาย

(<http://www.multiply.com>)

เป็นสังคมออนไลน์ ซึ่งถูกคาดหวังของนักเล่นกล้องในเมืองไทยทั้งหลาย คนในชุมชนนี้ส่วนใหญ่เน้นไปในกิจกรรมของการนำเสนอผลงานภาพ

ถ่ายของตนเอง คุณสามารถได้เห็นภาพสวยๆ จากที่นี้ นอกจากนี้จากการที่ได้สัมผัสพบว่าสังคมนี้มักมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และ ทักษะคิดระหว่างกัน ประมาณว่าอุดมไปด้วยสาระทางปัญญา

MySpace หรือ มาสเปซ

(<http://www.myspace.com>)

เป็นสังคมออนไลน์ในเครือของกูเกิล (google) แต่กลับไม่ได้รับความนิยมในเมืองไทย เท่ากับผลิตภัณฑ์เสิร์ชเอนจิน (search engine) ของกูเกิล เนื่องจากความไม่สะดวกสบายในการใช้งาน ข้อจำกัดของภาษา รูปแบบการนำเสนอ และ ลูกเล่นที่ไม่เตะตาต่อใจของนักท่องเว็บชาวไทย

สำหรับบล็อก (Blog) หรือ เว็บบล็อก (webblog)

นั้น ส่วนใหญ่เน้นเป็นเว็บไซต์ที่เปิดบริการในลักษณะของไดอารี่ส่วนบุคคลออนไลน์ ซึ่งหมายความว่าเว็บไซต์เหล่านี้มีความถี่ในการปรับปรุงเนื้อหาภายในเว็บไซต์อย่างสม่ำเสมอ การนำเสนอเนื้อหาจะเป็นในลักษณะเหมือนไดอารี่ นั่นคือ เป็นบทความ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแนวความคิด ประเด็น ความนิยม เหตุการณ์ ทักษะคิด และ/หรือ ประสบการณ์ต่างๆ ของผู้เขียน ซึ่งในหน้าแรกของเว็บไซต์จะนำเสนอ หัวข้อเรื่อง เรียงตามวันเวลาที่บันทึก เช่น บทความที่บันทึกล่าสุด จะอยู่บนสุดของหน้าเว็บไซต์ สำหรับจำนวนเรื่องหรือบทความที่แสดงในหน้าแรก จะเท่ากับจำนวนที่ผู้เขียนได้กำหนดให้แสดงผล เช่น 10 บทความเป็นต้น หน้าตาการแสดงผลจะมีลักษณะเหมือนวารสาร หรือหนังสือพิมพ์

ในปัจจุบันเว็บไซต์ที่เปิดให้บริการไดอารี่ออนไลน์มากมาย เช่น

Bloggang หรือ บล็อกแก๊ง

(<http://www.bloggang.com>)

เป็นสังคมชาวบล็อกยอดนิยมของชาวพันทิพ (<http://www.pantip.com>) ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อเป็นพื้นที่ให้สามารถบอกเล่า แลกเปลี่ยนเรื่องราว ข่าวสาร และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้เขียน รวมทั้งเปิดโอกาสให้สามารถเสนอบทความที่มีลักษณะวิจารณ์ข่าวสารบ้านเมืองแลกเปลี่ยน

ความคิดเห็นในเรื่องราวสิ่งต่างๆ โดยในแต่ละบล็อกสามารถแบ่งเป็นหมวดหมู่ต่างๆ ได้ เช่น หมวดหมู่สำหรับเรื่องราวที่ได้บันทึกในลักษณะของไดอารี่ หมวดหมู่บทความ หรือหมวดหมู่รูปถ่าย เป็นต้น ซึ่งโดยส่วนตัวผู้เขียนนิยมชมชอบบล็อกของคุณชานไม่ชายเขา ที่มีการจัดทำในลักษณะนิตยสารออนไลน์ โดยนำเสนอในลักษณะให้คำแนะนำติชมสถานที่พักต่างๆ ที่คุณชานไม่ชายเขาได้ไปพักมา

GotoKnow หรือ โกลูโนว์
(<http://www.gotoknow.com>)

เป็นสังคมชาวบล็อกสำหรับกลุ่มคนทำงาน และชุมชนนักปฏิบัติ (community of practice) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการจัดทำเพื่อสนับสนุนกิจกรรมด้านการจัดการความรู้ โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน 3 ปีแรกจากสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) ปัจจุบัน สังคมนี้ได้รับการสนับสนุนหลักจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นระยะเวลา 3 ปี

Blogger หรือ บล็อกเกอร์
(<http://www.blogger.com>)

เป็นสังคมชาวบล็อกของกูเกิล ซึ่งเริ่มให้บริการตั้งแต่ปี ค.ศ. 2001 โดยปัจจุบันสนับสนุนการใช้งานถึง 41 ภาษา พร้อมทั้งลูกเล่นต่างๆ มากมาย ซึ่งกำลังเริ่มเป็นที่นิยมในไทย และเนื่องจากได้กลายเป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งของกูเกิล ทำให้ผู้คนในสังคมนี้ บางส่วนใช้พื้นที่สำหรับการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ทางธุรกิจ

TISTR Blog หรือ วว.บล็อก
(<http://www.tistr.or.th/tistrblog>)

เป็นสังคมชาวบล็อกของ วว. ซึ่งเพิ่งกำเนิดได้เพียงแค่ 6 เดือนเท่านั้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อสนับสนุนกิจกรรมด้านการจัดการความรู้ของ วว. โดยการนำเสนอข้อมูล องค์กรความรู้ต่าง ๆ

ตลอดจนประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร และกิจกรรมที่น่าสนใจของ วว. และหน่วยงานที่เป็นเครือข่ายพันธมิตรของ วว.

เห็นได้ว่า ในปัจจุบันนอกจาก ไอซีที หรือ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT : Information and Communication Technology) จะถูกนำมาใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร โฆษณาประชาสัมพันธ์ และแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร และองค์ความรู้ต่างๆ แล้ว ไอซีทียังถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือ สำหรับการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งแน่นอน ความเพียงพอของสังคมออนไลน์ย่อมมีทั้งด้านบวก และด้านลบ ดังที่ได้เห็นหรือได้ยินตามสื่อต่างๆ ดังนั้นผู้ใช้จึงควรมีวิจาร์ณญาณในการใช้เครื่องมือเหล่านี้

อย่างไรก็ตาม ในความเห็นส่วนตัว จากผลที่ได้ทำการสอบถาม และวิเคราะห์ผู้ใช้เครื่องมือทดลองจัดทำเครื่องมือ และทดสอบใช้เครื่องมือต่างๆ เหล่านี้แล้ว พบว่า การที่จะทำให้เครื่องมือเหล่านี้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ผู้ที่ใช้เครื่องมือจำเป็นต้องมีใจรักที่จะบันทึก แบ่งปัน แลกเปลี่ยน และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ รวมทั้งเครื่องมือที่ใช้ก็ควรมีระบบรักษาความมั่นคง ปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้ใช้มั่นใจว่าสารสนเทศ หรือข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้จะไม่ถูกนำไปใช้ ไม่ถูกแก้ไข หรือไม่ถูกเผยแพร่ โดยผู้ใช้ไม่ได้อนุญาต

รวบรวมจาก
อลิสรา คุปประสิทธิ์
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย,
“สังคมออนไลน์,”
วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ปีที่ 24 ฉบับที่ 1 ม.ค. - มี.ค. 2552